

1988 senesinde Cannes Film Festivali'nde uluslararası jüri, Dekalog 5'in uzun versiyonu Öldürme Üzerine Kısa Bir Film'i (A Short Film About Killing, 1988) oybirliği ile Jüri Ödülüne layık görür. Bu sayede Dekalog özellikle batıda büyük bir sinematografik olaya dönüştürerek hızla sınırları aşar. Kısa sürede Orson Welles'in ve Ingmar Bergman'ın kendi dönemlerindeki en büyük eserleri gibi, göz ardı edilemeyecek bir referans noktası haline gelir.

Stanley Kubrick Dekalog'u, 80'lerin sineması için büyük bir dönüm noktası sayar ve yapıtın Kubrick üzerindeki etkisi, mirası niteliğindeki filmi Gözü Tamamen Kapalı'da (Eyes Wide Shut, 1999) görülebilir. Kieslowski'nin "ahlaki kaygılar" üzerine çalışmaları uluslararası film festivallerinin demirbaşı haline gelir: Cannes (Veronique'in İkili Yaşamı ile Irène Jacob 1991 senesinde En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü alır), Venedik (Mavi, 1994 senesinde Altın Aslan'a layık görülür), Berlin (Beyaz, 1994 senesinde Gümüş Ayı'ya layık görülür). Son eseri Kırmızı ise 1995 senesinde üç ayrı Oscar ödülüne aday gösterilir (En İyi Yönetmen, En İyi Senaryo ve En İyi Görüntü Yönetmenliği).

Üçlemenin her bir eserinin başarısı Krzysztof Kieslowski'nin büyük bir üne kavuşmasını sağlar. Fransa'da Mavi, Beyaz ve Kırmızı'nın toplamı 2.553.461 seyircilik bir gişe rakamına ulaşırken, tüm dünyada bu rakam 12 milyondan fazla seyirciye ulaşarak kayda değer bir başarıyı kanıtlar.

Eseri aynı zamanda çağdaşı pek çok sinemacıyı da etkiler: Kubrick'ten Tarantino'ya, Asya'dan Hou Hsiao Hsien, Hong Sangsoo, Eric Khoo'dan, Avrupa'da Emmanuel Finkiel, Julie Bertuccelli, Tom Tykwer ve Danis Tanovic'e...

ŞANSIN ŞARKISI

Krzysztof Kieslowski amansız Dekalog'un on bölümünde gözüktüğü gibi haşın bir hikaye anlatıcısı değildir. Kieslowski'nin rolü modern Polonya toplumunun aklı başında bir böcek bilimcisi olmak değildir. Kieslowski'yi tanımlıyoruz: Cannes'a aşk ve müzik üzerine büyük bir film bahşeden, iki ülke, Polonya ve Fransa, iki kıta, ölüm ve yaşam, iki kıta, ölüm ve yaşam, iki küçük kız, Veronika ve Veronique arasında, at sırtında yapılan göç üzerine bir ilk filmi yapan kişiyi. Hassas kalpler ve kontrol altına alınmış riskler üzerinde güzel bir hikaye. Evet, risk hala orada olmasına rağmen müzik taşıp gider. İyi bir belgesele giden yol tarihlerin keskinliğinde yattığından Kieslowski onların 23 Kasım 1966'da, sabah 3'te, yani aynı gün, aynı saatte doğduklarını söyler.

MARIN KARMITZ'DEN KRZYSZTOF KIESLOWSKI ÜZERİNE

Krzysztof Kieslowski ile ilk karşılaşmamızın notlarını buldum. Tarih 22 Nisan 1991'di ve Blue, White, Red çalışmaları için bir araya gelinmişti. "Birinci film "Mavi": Bir kadının hikayesi. Fransa'da bahar aylarında çekilecekti. 90 dakika uzunluğunda. İkinci film "Beyaz": Bir adamın hikayesi. Paris'te başlayıp Polonya'da bitecekti; sonbahara geçerken. 90 dakika uzunluğunda. Üçüncü film "Kırmızı": Bir çiftin hikayesi. Kieslowski bunu Fransa'da çekebileceğimizi düşünüyordu. Marin Karmitz Fransızca konuşan bir ülkeye ortak yapım düşünüyordu. İsviçre ya da Belçika. 90 dakika uzunluğunda." Bu, unutulmaz bir maceranın başlangıcıydı. Bu tanışmayla alakalı çok önemli bir anım var: Gençliğimde, daha sonra Comédie filmi ni çekeceğim Samuel Samuël ile birlikte uzun zaman geçirme fırsatım olmadı. Beckett ile birlikte çalıştım. Kieslowski'yi keşfettimde, içinde Beckett'i tekrar bulmuşum gibi garip bir duygu oluştu. Dili özelleme şekli, idareli kullandığı kelimelerin gücü bende aynı duyguları uyandırdı. Kieslowski Sineması'nda kelimeler size vurur, bir ağırlıkları vardır. Gevezelik ya da israftan kaçınarak.

Ayrıca, Beckett'ta da olduğu gibi, fiziksel bakışının kafayı kurcalayan bir tarafı vardı. Bu bakış "öteki"ne, başka olana yönelikti. Bana bu öğlemeyi özgürlük, eşitlik ve kardeşlik ile ilişkilendirmemi önerdiğinde, taşı gedğine koymuştum. Bu tabii ki, çocukluğumdan beri bu üç kelime arasında sallanan kendi göç hikayemden kaynaklandığı kadar bu üç rene karşı duyduğum beğeniden ve hümanist demokrasiye uygun filmler yapıp, vahşete karşı durmaktan da kaynaklanıyordu. Tüm dünyamın birlikte çalışmak istediği, bu değerle bir sanatçının sizi seçmesi öylesine eşsiz bir durum ki. Bu noktadan itibaren aklımda sadece tek bir şey vardı: Bu seçime layık olmak. Öyle ki, benim için bu üç senelik macera, filmlerin hazırlık sürecinden, sinemalarda gösterildiği ana kadar üç senelik bir mutluluk oldu. Bu çok nadir bir şey. İnanılmaz derecede ihtiyaç duyulan bir sanatçıyı ve bu ihtiyaç müthiş derecede buluşuyordu. Sanatla ilgili ortaya büyük laflar atmazdı. O mesajlar iletmeye çalışmıyordu. Sadece elinden gelen en iyi şekilde, bir zanaatkar gibi, yapmayı seçtiği şeyleri yapıyordu. İnanılmaz bir mizah anlayışına sahipti, özellikle de karamsarlığı ironik bir şekilde övdüğünde. Bu mizah anlayışında, çocukluğumdaki Yidiş mizah anlayışı ile benzer bir şeyler buluyordum. Bu, oldukça Polonya'ya özgü bir kara mizahı ama Orta Avrupa'daki Yahudi mizahına da oldukça yakındı. Onu "büyük Hıristiyan sinemacı" kutusuna konulmak kadar kızdıran hiçbir şey yoktu.

Gri duvarlarının birbirine benzediği iki şehirde, yani biri Varşova'da, diğeri Clermon Ferrand'da büyürken, ikisinde de müziğe karşı insanüstü bir yetenek ve zayıf bir kalp vardır.

Veronika'yı takip ederiz, yağmurun altında sevişir, trenle Krakov'a gider, ki şehirde bir protesto yapılmaktadır, orada ona benzeyen bir turist onun fotoğrafını çeker, kilisenin çanını tizen bir şekilde yansıtan şeffaf bir topa oynar, altın yüzüyle gözünün kenarını ovuşturur, Hollanda'da 200 sene önce doğmuş bir bestecinin güçlü bir bestesini bir melek gibi söyler. Kieslowski Veronika'yı öldürmekten korkmaz, sonrasında bir anda Veronike ağlamaya başlar ve der ki "Sanırım kalbim ağrıyor". Sonrasında, öğreniriz ki, Polonya'daki kız iki sene kadar önce bir fırına fazla yaklaşmış ellerini yakmıştır. Aynı anda, Fransa'daki kız da ateşe çok yaklaşır ama son anda kendini geri çeker. Fantastik, mantıksız, metafizik hiçbir şey olmadan bu aydınlık macerada sanki biri bize eşlik eder, biri elimizden tutar.

İnsanları kollayan melekler yoktur, Tanrı'nın bir alakası yoktur, ancak işaretleri anlamak için, kaderin aptalca diktalarına karşı olmak için, alginin ve duygunun kapalı kapılarını geçmek için kapasitemiz vardır. Veronike'i takip ederiz, altın bir yüzükle gözkapagını ovalar, adı duyulmamış bir kuklacıya aşık olur, rüyasında çanı ters olan bir kille görür ve der ki, "Yalnız değilmişim gibi geliyor". Kieslowski vaaz vermez, o filme çeker. Görünmez olanı görünür, duyulmaz olanı duyulur hale getirir, görşeller ve seslerle cevap verir, yansımalar, delikler, aynalar, cisimlerin arkasında cisimler, konuşan objeler, elektrokardiyogram üzerinde belli belirsiz bir şekilde ilerleyen yılan gibi siyah bir dantel vardır. Diyalog az, fonksiyonel ve özür. "Biz sağlığınıza iyiyken ölüyoruz", "Çok beklediniz mi?", "Seni seviyorum", "Bu benim montum değil". Her zamanki bestecisi Zbigniew Preisner'in daha önce duyulmamış müziği "Hollandalı bestecininin tanınmayan eseri" olarak, Carl Orff'un Carmina Burana'sının zamansızlığına yaraşır bir şekilde kulakları doldurur.

Ve en önemlisi, gökten düşen bir paket, bir aktrisin göz alıcı şekilde ortaya çıkışı vardır. Kieslowski'nin yönlendirmesi ile Veronika ve Veronique, yani Irène Jacob, her şeyi çok benzer ama bir o kadar da farklı bir şekilde yapar. Çoğu zaman kadraja ve yalnız olarak, doğru hareket eder, ileri bakar, doğru konuşur, var olur ve inanılmaz bir duruşu vardır, güçlüşü genç Ingrid Bergman'ın tarif edilemez inceliğindedir, onu severiz. Filmin sonunda, Veronique kolu ağacın üstünde bir şekilde poz verir. Genç bir kızın eli gri bir ağaç kabuğunun üzerindedir. Bitkinin özü ise içeridedir.

KRZYSZTOF KIESLOWSKI'NİN BAŞYAPITI
25. YILI ŞEREFİNE TÜRKİYE'DE İLK KEZ BEYAZ PERDEDE

VÉRONIQUE'İN İKİLİ YAŞAMI

LA DOUBLE VIE DE VÉRONIQUE

13 Mart 1996'dan yani Krzysztof Kieslowski'nin aramızdan ayrılıp, geriye dünya sinemasının en iz bırakan eserlerinden birinin yanı sıra 23 uzun metraj kurgu film ile 30 kadar kısa metraj belgesel bırakmasının ardından 10 sene geçmiş bulunuyor.

60'lı yıllarda başlayan bereketli üretim süreci, sürüklenen Polonya toplumuna ayna tuttuğu belgesellerle başlar. 1976 yapımı The Scar ile kurguya dönme imkanı bulur, bir yandan da politik ikiyüzlülük üzerine düşünmeye devam eder. Kieslowski'nin yaptığı bir başkaldırı sinemasıdır. The Scar'ı The Amateur, No End, Blind Chance takip eder. 1987'den itibaren peş peşe çekimler yapar, Dekalog'un (Dekalog, 1989) 10 bölümünden (ki bunlardan iki bölümünün televizyon ve sinema için iki ayrı versiyonu vardır) Veronique'in İkili Yaşamı'na (The Double Life of Veronique, 1991) buradan da Mavi (Blue, 1993) Beyaz (White, 1994) Kırmızı'ya (Red, 1994), yönetmen yedi sene içerisinde tam 16 film çekmiş olur.

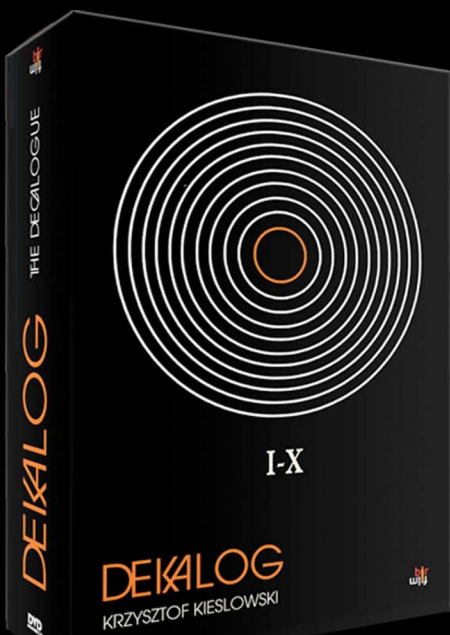
Ben nasıl Talmut çalışmaları ile yoğrulmuşsam, aynı şekilde Kieslowski'nin de Hıristiyanlığın büyük yazıtlarına dair derin bilgisi vardı, ancak bu bilgiyi her zaman insançıl ve oldukça dünyevi bir süzgeçten geçirerek yorumlardı. "Mavi" + "Beyaz" = "Kırmızı" midir bilmiyorum ama Kieslowski beni buna inandırmıştı. Juliette Binoche'un "Mavi"da gördüğümüz parçalanmış hayatı, "Kırmızı"da mucizevi bir şekilde toparlanmıştı. Stil olarak "Kırmızı", ses, renkler ve görseller olarak ilk iki filmdeki buluşlarımızın hepsini hatırlatıyordu. Bu şüphesiz ki en tamamlanmış, en iyimsen filmiydi çünkü ilk defa bir kadınla bir erkek arasında gerçek bir ilişki söz konusuydu. Bu yüzden "Kırmızı" su götürmez bir şekilde favori filmim. Bu maceraya katılmış olaktan inanılmaz derecede gurur duyuyorum, ancak günümüzde Cumhuriyet söyleminin bu üç kelimedden ibaret olduğuna görmek de beni inanılmaz bir umutsuzluğa sürüklüyor. Bu üçlemenin bittiği fikrini kabul etmek bana hala çok zor geliyor. Kieslowski'yi hala özlüyorum...

SİNOPSIS

Krzysztof Kieslowski amansız Dekalog'un on bölümünde gözüktüğü gibi haşın bir hikaye anlatıcısı değildir. Kieslowski'nin rolü modern Polonya toplumunun aklı başında bir böcek bilimcisi olmak değildir. Kieslowski'yi tanımlıyoruz: Cannes'a aşk ve müzik üzerine büyük bir film bahşeden, iki ülke, Polonya ve Fransa, iki kıta, ölüm ve yaşam, iki küçük kız, Veronika ve Veronique arasında, at sırtında yapılan göç üzerine bir ilk filmi yapan kişiyi. Hassas kalpler ve kontrol altına alınmış riskler üzerinde güzel bir hikaye. Evet, risk hala orada olmasına rağmen müzik taşıp gider. İyi bir belgesele giden yol tarihlerin keskinliğinde yattığından Kieslowski onların 23 Kasım 1966'da, sabah 3'te, yani aynı gün, aynı saatte doğduklarını söyler.

2016 CANNES FİLM FESTİVALI'NDE RESTORE EDİLMİŞ VERSİYONU GÖSTERİLEN DEKALOG SERİSİ YENİLENMİŞ VERSİYONUyla DÜNYADA İLK KEZ TÜRKİYE'DE!

I-X

DEKALOG

KRZYSZTOF KIESLOWSKI

ŞİMDİ DVD'DE

